

мезорегіони. Південно-Східний макрорегіон має у своєму складі Східний (Донецька і Луганська області), Південний (охоплює тимчасово окуповані частини Херсонщини та Запорізької областей) і Кримський мезорегіони. Південно-Західний включає Західний (Одеська і Миколаївська області) і Східний (охоплює звільнену від тимчасової окупації лівобережну частину Херсонської області) мезорайони. Центральний макрорегіон має Східний (охоплює Полтавську, Дніпропетровську, не окуповану частину Запорізької та Кіровоградську і Черкаську області) і Подільський (Вінницька і Хмельницька області) мезорегіони. Західний макрорегіон, на території якого виокремлено Поліський (охоплює Волинську і Рівненську області), Прикарпатський (Львівська та Івано-Франківська області), Закарпатський (обмежується одноіменною областю) та Придністровський (Тернопільська і Чернівецька області) мезорегіони.

У воєнний період, що має місце в наш час, порівняно безпечнішими є території Закарпатського та Придністровського, а також переважної частини Подільського мезорегіонів. Пріоритетними для відбудови видами інфраструктури вважаються енергетика, лінійні елементи транспортних систем, житловий фонд і комунальне господарство, заклади охорони здоров'я та освіти. Особливе значення має спорудження об'єктів військового і оборонного призначення. При цьому в процесі відбудови зруйнованої внаслідок російської агресії інфраструктури та створення нових її об'єктів важливе значення має налагодження можливостей повторного використання будівельних уламків і матеріалів та обґрунтування раціональних напрямів поєднання процесів відновлення компонентів природного середовища з розміщенням нових потужностей виробництва та реалізації проектів інших напрямів фізичної інфраструктури, спеціалізація яких сприяла б збереженню довкілля [4].

Список використаних джерел:

1. Мірошниченко В., Тьорло В. (2024). Військовий чинник в стані інфраструктури та природного середовища регіонів України після російської агресії. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 117. 66 – 71. <https://doi.org/10.18523/2519-4739.2024.9.1.66-71>
2. Макроекономічне районування України: історичні витоки, сучасність та перспективи / відп. ред. С. Л. Шульц; Інститут регіональних досліджень НАН України. – Львів, 2011. – 268 с.
3. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на листопад 2024 року. (2025). КШЕ. https://kse.ua/wp-content/uploads/2025/02/KSE_Damages_Report-November-2024-UA.pdf
4. Російсько-українська війна: вплив на довкілля. (2024). ТОВ «ТОП ЛІД». <https://www.topleadprojects.com/war-in-ua-environmental-impact-ukr>

Новікова Н.Л.

Національний університет «Кисло-Могилянська академія»,
д.е.н., проф., професорка кафедри економічної теорії

ЦИФРОВІ ДЕТЕРМІНАНТИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Сучасний етап соціально-економічного розвитку характеризується стрімким поширенням цифрових технологій, які стають ключовими чинниками конкурентоспроможності національних економік та визначають траєкторії їх інтеграційного поступу. Для України, що задекларувала стратегічний курс на членство в Європейському Союзі, цифровізація виступає не лише інструментом модернізації економіки, але й важливою передумовою гармонізації з нормами, стандартами та політиками ЄС. У цьому контексті постає необхідність глибокого наукового осмислення цифрових детермінант євроінтеграційного процесу, які визначають здатність України адаптуватися до вимог єдиного цифрового ринку ЄС та ефективно інтегруватися у спільний економічний простір.

Одночас існують суттєві виклики, пов'язані з недостатнім рівнем розвитку цифрової

інфраструктури, нерівномірним доступом до цифрових послуг, обмеженими інституційними спроможностями у сфері кібербезпеки, захисту даних, електронного врядування та інноваційного підприємництва. Ці фактори уповільнюють темпи цифрової трансформації та знижують інтеграційний потенціал країни. Крім того, війна, спричинена російською агресією, актуалізувала проблему стійкості цифрових систем, збереження цифрового суверенітету та підвищення рівня цифрової готовності України до відновлення та подальшої інтеграції у європейський простір.

У зв'язку з цим виникає потреба у визначенні ключових цифрових детермінант євроінтеграції України, оцінці їх впливу на соціально-економічні процеси та розробленні науково обґрунтованих підходів до формування ефективної політики цифрової інтеграції у відповідності до стандартів Європейського Союзу.

За результатами системних цифрових реформ, реалізованих в Україні всупереч всіх викликів війни, країна досягла вагомих успіхів на шляху до членства в Євросоюзі.

За оцінками Єврокомісії, представленими у Звіті в межах Пакета розширення Європейського Союзу 2024 р., Україна досягла значних результатів в наданні зручних цифрових публічних послуг та масштабної цифровізації цілих галузей економіки (рис.1).

Серед найвагоміших результатів слід зазначити:

– Виконання Плану дій цифровізації щодо переведення тридцяти сфер життя у двадцяти п'яти органах державної влади.

– Виконання всіх вимог Європейського Союзу, в тому числі й узгодження законодавства, й отже фактична інтеграція до політики EU Roam Like at Home.

– Впровадження єдиної системи для державних службовців «Дія.Офіс» з метою підвищення прозорості, ефективності, швидкості й якості сервісу публічних послуг. Крім того, інтеграція ШІ у всі публічні процеси з метою перетворення Дії на повноцінний ШІ-агент. Це особливо вагомий результат, оскільки користувачами Дії наразі є понад 23 млн українців, які будуть мати можливість швидко отримувати доступні й якісні публічні послуги. Станом на початок 2025 р. загальна кількість доступних на порталі Дія послуг склала 230 одиниць при рівні задоволеності користувачами якістю надання послуг 80%. Протягом 2024 р. для користувачів стали доступними такі е-публічні послуги, як: «е-Підприємець»; актуалізація даних у Реєстрі територіальної громади; шлюб онлайн; відображення інформації про укриття; «Книга»; бронювання військовозобов'язаних працівників; компенсація за облаштування робочого місця особи з інвалідністю; подання заяв про відшкодування збитків, втрат чи шкоди, що завдані війною росії проти України та інші [1].

Рис.1 Позиції України на світовій цифровій арені.

Джерело: сформовано автором за [1,2,4]

У 2024р. Міністерство цифрової трансформації України в рамках глобальної місії увійти до топ-3 країн світу за розвитком та інтеграцією ШІ в публічний сектор до 2030 року, перші в світі запустили національний ШІ-асистент, який надає послуги просто в чаті. Наразі національний ШІ-асистент вже згенерував більше 5000 довідок про доходи. Також Європейська комісія окремо відмітила успішне проходження застосунком Дія тестування для взаємодії з Європейськими гаранціями цифрової ідентифікації в межах консорціуму POTENTIAL [1].

Антикорупційні реформи – е-Суд, е-Нотаріат, е-Акциз. Запустили першу ШІ-ліцензію для бізнесу єДозвіл.

В рамках регіональної цифрової трансформації, яка створює нові перспективи для кожного регіону, створення інструментів оцінки ефективності цифровізації на місцях, зокрема Індекс цифровізації громад, Індекс цифрової трансформації регіонів, платформа Дія.Цифрова громада, дашборди ефективності СДТО.

Подальша ефективна реалізація євроінтеграційного курсу України в умовах цифрової трансформації потребує формування цілісної концепції цифрової інтеграції, орієнтованої на синергію державної політики, бізнес-ініціатив та громадянського суспільства. Ця концепція має ґрунтуватися на принципах відкритості, інноваційності, стійкості та відповідності європейським цінностям і стандартам. Необхідним є розроблення національної стратегії цифрової євроінтеграції, яка б передбачала поетапне узгодження українського законодавства з положеннями Єдиного цифрового ринку ЄС. Така стратегія повинна охоплювати ключові напрями: кібербезпеки, електронного врядування, розвитку цифрової інфраструктури, цифрової ідентифікації, електронної комерції, захисту персональних даних, інноваційного підприємництва.

Також пріоритетним завданням є інституційне зміцнення цифрового сектору шляхом створення міжвідомчого координаційного органу або посилення наявних структур, відповідальних за цифрову інтеграцію з ЄС. Такий орган має забезпечити міжсекторальну координацію, моніторинг виконання зобов'язань у межах Угоди про асоціацію та інтеграцію в європейські цифрові програми.

Важливим концептуальним напрямом є розвиток людського капіталу, орієнтований на цифрові компетентності, критичне мислення та інноваційну культуру. Запровадження системи неперервної цифрової освіти, інтеграція цифрових навичок у всі рівні формальної освіти та стимулювання бізнесу до інвестування в цифрове навчання працівників мають стати основою формування “цифрової нації”.

Важливо розвивати партнерство між державою, бізнесом і науковими інституціями для створення інноваційних екосистем, здатних генерувати цифрові рішення, конкурентоспроможні на європейському ринку. Стимулювання технологічних стартапів, розвиток індустріальних парків цифрових технологій, а також підтримка R&D у сфері штучного інтелекту, блокчейну та великих даних сприятимуть зростанню технологічного потенціалу країни.

Варто продовжувати роботу над забезпеченням регіональної збалансованості цифрової трансформації, оскільки нерівномірний доступ до цифрової інфраструктури створює соціально-економічні диспропорції. Впровадження державних програм підтримки цифрової інклюзії у громадах, особливо в сільських і прифронтових регіонах, є важливою умовою досягнення європейських стандартів цифрової справедливості.

Реалізація зазначених концептуальних підходів дозволить сформувати системну модель цифрової євроінтеграції України, яка не лише сприятиме модернізації національної економіки, але й підвищить її конкурентоспроможність, стійкість і здатність до інноваційного розвитку в європейському цифровому просторі.

Список використаних джерел.

1. Міністерство цифрової трансформації України. Отримано з <https://thedigital.gov.ua/ministry>

2. Nosratabadi, S., Atobishi, T., & HegedHus, S. (2023). Social Sustainability of Digital Transformation: Empirical Evidence from EU-27 Countries. Отримано з <https://arxiv.org/abs/2305.16088>
3. Ukraine on the digital path to the EU: Integration challenges. Отримано з <https://itukraine.org.ua/en/ukraine-on-the-digital-path-to-the-eu-integration-challenges/>
4. The Digital Government of Ukraine. *Проекти*. Отримано з <https://thedigital.gov.ua/projects/>

Оленіч В.В.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
студентка МП-2 «Економіка»

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ УКРАЇНИ

Розпочинаючи із 22 лютого 2022 року економіка України перебуває в ситуації катастрофічного шоку. Аграрний сектор, який є ключовим елементом продовольчої безпеки, зіткнувся із безпрецедентними ризиками: фізичне руйнування інфраструктури, зруйновано понад 250 тис будівель та ускладнення логістики через блокування портів, що впливає на подовження маршрутів і термінів поставок, а також до збільшення вартості логістики в середньому в 3-4 рази. Також серед ризиків виділяємо мінування земель, на сьогодні в Україні заміновано приблизно 156 тисяч км² території або 26% від усієї площі держави, що можна порівняти із площею чотирьох Швейцарій, та дефіцит ресурсів. В зазначених умовах традиційні методи управління повністю втрачають ефективність, бо не дозволяють оперативно реагувати на зміни середовища, оптимізувати витрати та підтримувати стабільність виробничих процесів. Саме в цей момент цифрові інструменти (аналіз Big Data, хмарні системи обліку та планування, дистанційне зондування, дрони) переходять з категорії «інновації» у категорії «операційної необхідності» та «інструментів стійкості». Ключова проблема полягає у відсутності адаптованої до військових ризиків чіткої моделі цифрової трансформації, яка могла б допомогти аграрним підприємствам ефективно використовувати державну фінансову допомогу, оперативно управляти ризиками активів та забезпечувати економічну стійкість. Отже, актуальності набула необхідність розробки практичного механізму застосування цифрових інструментів, що дозволить українським агропідприємствам не тільки підвищити ефективність, а й забезпечити стійкість та потенціал для швидкого повоєнного відновлення в умовах обмеженості фінансових ресурсів.

Інноваційні напрямками вирішення проблеми є наступні. По-перше, створити централізовану національну хмарну платформу, яка зможе об'єднати аналітику, інструменти підтримки агропідприємств та управління ризиками. Тобто за допомогою даної платформи зможе відбуватися моніторинг ризиків у реальному часі (це відбуватиметься на основі аналізу супутникових даних, штучного інтелекту та дронів), інтеграція із державними секторами (задля спрощення доступу до фінансування). Також з'явиться єдиний цифровий кабінет фермера, в якому можна здійснювати управління землями, логістикою, державною підтримкою та страхуванням.

По-друге, впровадити систему «розумного управління ресурсами»- поєднати інноваційні речі (ШІ та IoT) задля оптимізації витрат на добрива, паливо, енергію та воду. Як приклад IoT сенсори в полях задля моніторингу стану ґрунту, рівня вологості та добрив.

По-третє, використовувати супутникові технології та дрони задля «цифрового розмінування». Тобто залучати штучний інтелект та автономні дрони, задля картографування та моніторинг небезпечних територій. За допомогою штучного інтелекту зможемо аналізувати супутникові зображення в реальному часі задля виявлення замінованих територій та місцерозташування вибухонебезпечних залишків.